การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

An Application of Four Sangghahavatthu Principles in School Administration under Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 3

ยุวนาถ คงแหล่, สันติ อุนจะนำ, สรัญญา แสงอัมพร
Yuwanat Khonglae, Santi Aunjanam, Sranya Saengamporn
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาโศกราช
Mahamakut Buddhist University Srithammasokkaraj Campus.
E-mail: yuwanat1810@gmail.com

Received: December 1, 2022 **Revised:** January 10, 2023 **Accepted:** July 22, 2024

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 458 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิดและปลายเปิดซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านปิยวาจาอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมา ด้านทาน ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า ด้านทานข้อเสนอแนะที่มี

ความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากร โดยจัดให้มีสวัสดิการด้านต่าง ๆ อย่างพึงพอใจ รองลงมา ให้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนอยู่เสมอ และจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า ด้านปิยวาจาข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้กำลังใจ ไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ รองลงมา บุคลากรมีการชี้แจงการใช้งบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และให้คำแนะนำในการใช้งบประมาณแก่บุคลากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้านอัตถจริยาข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ตามโอกาสสมควร รองลงมา มีความโปร่งใส แสดงหลักเกณฑ์วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรอย่างชัดเจน และช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน ด้านสมานัตตตาข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ รองลงมา การประชาสัมพันธ์ในการศึกษา โดยใช้หลักคุณธรรมในการสร้างความสัมพันธ์อยู่ตลอดเวลา และทำตนเป็นกันเองกับบุคคลอื่นไม่ถือตัวเย่อหยิ่งกับบุคคลอื่น

คำสำคัญ : การประยุกต์, หลักสังคหวัตถุ 4, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study and compare an application of Four Sangghahavatthu Principles in school administration. It was quantitative research. The sample group for the administrators and teachers was 458. The instrument for data collection was questionnaire both closed and open ended questions, data analysis by package computer program, the statistics were applied as follows; frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, t-test and content analysis.

The research found that;

1. Level of an application of Four Sangghahavatthu Principles in school administration overall the level is high when considering each aspect, it was found that it was at a high level in every aspect. The first is Piyawacha is at a high level. The second is Than. Final Attajariya and Samanattata

2. Comparison results of an application of Four Sangghahavatthu Principles in school administration includes position, educational background and work experience. Overall, there is no difference.

3. The results of collecting recommendations about an application of Four Sangghahavatthu Principles in school administration found that Than; the suggestion with the highest frequency was that executives should promote personnel by providing satisfactory

welfare benefits, to cultivate morality Ethics for students at all times and provide appropriate and cost-effective learning resources in educational institutions. Piyawacha; The most frequent suggestion is to use words that create love, unity, encouragement, not slander. or raving words, personnel have explained the use of budget for various activities in the school appropriately and giving advice on how to use the budget for personnel to maximize benefits. Attajariya; The most frequent suggestion is that you should always serve others on occasion, be transparent Clearly show the criteria for evaluating personnel's performance. and willingly help others without expecting a return. Samanattata; The recommendation with the highest frequency was that the school's operational calendar should be set up so that personnel could work systematically, public relations in education by using moral principles to build relationships all the time and be friendly with other people, do not hold yourself arrogant with other people.

Keywords: An application, Four Sangghahavatthu Principles, School administration

บทนำ

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้มีมาตรฐานจรรยาบรรณในวิชาชีพครูสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยเฉพาะการกำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องรักษาจรรยาบรรณในวิชาชีพทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในการเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งเพื่อป้องกันการหลงใหลในอำนาจ การใช้อำนาจไปในทางที่ผิด ขาดคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากพระราชบัญญัติการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้แบ่งการบริหารเป็นเขตพื้นที่การศึกษา พร้อมทั้งกระจายอำนาจการบริหารไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดโดยให้ สถานศึกษามีสถานะเป็นนิติบุคคล ตามมาตรา 35 เพื่อให้การบริหารการศึกษานั้นมีความคล่องตัวมากยิ่งขึ้น จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจในการบริหารมากขึ้นนอกจากนั้นคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดตัวชี้วัดในมาตรฐานด้านปัจจัยประการหนึ่งว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญ เป็นผู้นำในการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษา และเป็นบุคคลที่มีบทบาทในการจัดการศึกษาเพื่อให้การการศึกษาบรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีศักยภาพ สมรรถนะ และคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 53 ซึ่งได้กำหนดให้ผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติหน้าที่ได้นั้นต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ทางการบริหารการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่องค์กรวิชาชีพชั้นสูงกำหนด นั้นคือจะต้องเป็นผู้บริหารมืออาชีพการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีนั้นจะต้องบริหารงานแบบธรรมาธิปไตย คือการมีหลักธรรมและหลักการ เหตุผลเป็นสำคัญทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ยึดเอาความสำเร็จของงานส่วนรวมเป็นที่ตั้งยินดีรับฟังคำแนะนำจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย นอกจากต้องมีหลักในการทำงานโดย ยึดหลักกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ธรรมเนียมและ

ประเพณีที่ดีงามถือปฏิบัติแล้ว ผู้บริหารยังต้องมีคุณธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน ตามสภาพและวัฒนธรรมของสังคม

พระครูอาทรปริยัติยานุกิจ สุจิตฺโต (เพียรสองชั้น) (2555 หน้า 21) ได้ให้ความหมายไว้ว่าสังคหวัตถุ 4 หมายถึง เครื่องมือ หรือหลักธรรมที่ช่วย ประสานคนหมู่มากให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นเครื่องช่วยขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนอยู่ร่วมกันด้วยความรัก สามารถนำไปใช้ได้ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับสังคม เป็นธรรมอันจะก่อให้เกิดความผาสุกในบ้านเมืองและประเทศชาตินั่นเองในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมหรือความจริงอันสูงสุด เพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิด แก่ตนและสังคมโดยส่วนรวม เพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและการงาน มีมนุษย์สัมพันธ์กัน เรียกว่า “สังคหวัตถุ 4” ซึ่งในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมหรือความจริงอันสูงสุด เพื่อยังประโยชน์สุขให้เกิดแก่ตนและสังคมโดยส่วนรวม เพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและการงาน มีมนุษย์สัมพันธ์กัน เรียกว่า สังคหวัตถุ 4 ดังนั้นการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นแนวทางสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพต่อบุคลากรและ สถานศึกษาที่สามารถแก้ไขอุปสรรค ปัญหา และความต้องการของผู้รับบริการด้านการศึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆในการบริหารงานตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ว่าเป็นอย่างไรจะได้นำมาปรับปรุง พัฒนาส่งเสริมสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพในการบริหารองค์กรมากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะด้านคุณธรรม และจริยธรรมเป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกคนในทุกสาขาอาชีพไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารภาครัฐหรือเอกชนจะต้องรู้และทำความเข้าใจและถือเป็นพันธกรณีที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารที่จะต้องยึดถือและปฏิบัติโดยเคร่งครัด เพื่อปลูกฝังให้ข้าราชการครูบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนเป็นคนดีมีคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้นตั้งแต่ระดับสถานศึกษาจะต้องได้รับการอบรม ดูแล และปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมตลอดเวลา

จากความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรม ดังที่กล่าวมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรมนำความรู้ของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเน้นความจำเป็นที่ จะต้องพัฒนาคุณธรรม ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ให้มีคุณธรรมในวิชาชีพ เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีในการประพฤติตน ส่งเสริมคุณธรรม ให้ แก่ครู และนักเรียนให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ4 ในการบริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ซึ่งผลการศึกษาสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสังคหวัตถุ4 ของผู้บริหารในสถานศึกษาและส่งเสริมให้มีการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง, วุฒิการศึกษา, และประสบการณ์การทำงาน

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีทั้งหมดจำนวน 1,860 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง 458 คน โดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน และได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เชิงปริมาณ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยตัวแปรต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดการวิจัยที่ได้จาการทบทวนวรรณกรรม และทดสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายคุณสมบัติของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และนำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด มาเป็นข้อมูลในการสนับสนุนผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิดตอนที่ 3 นี้จะใช้เป็นข้อมูลอธิบายประกอบความเรียงโดยการพรรณนาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา และนำมาใช้เป็นข้อมูลในการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสามารถนำไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถาม พร้อมกับแบบสอบถามไปแจก ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต3 จากนั้นรับแบบสอบถามกลับคืนและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วัยมีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การวิเคราะห์ด้วยการหาความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีลักษณะคำถามแต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก คือ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหาร มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่งวุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยการทดสอบที (t-test แบบ Independent Samples)

5.4 วิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการประยุกต์หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 เนื้อหาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 นำเสนอผลการวิจัยโดยจำแนกเป็น 3 ประเด็น โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนของบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 ครู 310 คน คิดเป็นร้อยละ 67.70 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 70.70 ประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 29.30

2. ผลการค้นพบข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวม พบว่าการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านปิยวาจาอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านทาน ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา ผู้วิจัยได้จำแนกการนำเสนอดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของบุคลากรที่มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวม

(n=458)

การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านทาน	3.73	0.41	มาก
2. ด้านปิยวาจา	3.74	0.39	มาก
3. ด้านอัตถจริยา	3.72	0.38	มาก
4. ด้านสมานัตตตา	3.72	0.34	มาก
รวม	**3.73**	**0.22**	**มาก**

3. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

1. ด้านทานข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากร โดยจัดให้มีสวัสดิการด้านต่าง ๆ อย่างพึงพอใจ รองลงมา ให้ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนอยู่เสมอ และจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

2. ด้านปิยวาจาข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้กำลังใจ ไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ รองลงมา บุคลากรมีการชี้แจงการใช้งบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และให้คำแนะนำในการใช้งบประมาณแก่บุคลากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3. ด้านอัตถจริยาข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ตามโอกาสสมควร รองลงมา มีความโปร่งใส แสดงหลักเกณฑ์วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรอย่างชัดเจน และช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน

4. ด้านสมานัตตตาข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ รองลงมา การประชาสัมพันธ์ในการศึกษาโดยใช้หลักคุณธรรมในการสร้างความสัมพันธ์อยู่ตลอดเวลา และทำตนเป็นกันเองกับบุคคลอื่นไม่ถือตัวเย่อหยิ่งกับบุคคลอื่น

อภิปรายผล

จากการศึกษาการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ผู้วิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ครูและผู้บริหารที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 มีระดับการการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านปิยวาจาอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านทาน ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ สอดคล้องกับ พระสุนทร ธมฺมธโร (บุญคง) (2560, หน้า ก) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชมวัดหนองสนม จังหวัดระยอง มีการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าชุมชนวัดหนองสนม มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในชุมชนวัดหนองสนมเป็นอย่างดี เมื่อแยกเป็นรายด้าน ด้านทาน พบว่า อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ พระครูประภัศร์ธรรมาภิรักษ์ (2561, หน้า ก) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ

การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนก เป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลัก อัตถจริยา และด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหาร สถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และจำแนก ตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) แนวทางในการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน พบว่า มีดังนี้ 1) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักทาน ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากร โดย จัดให้มีสวัสดิการด้านต่างๆ อย่างพึงพอใจ 2) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักปิยวาจา ควรใช้คำ พูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคีให้กำลังใจ ไม่ใช้คำพูดส่อเสียดหรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ 3) ด้าน การบริหารสถานศึกษาตามหลักอัตถจริยา ควรบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอตามโอกาสสมควร 4) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักสมานัตตตา ควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของสถาน ศึกษาเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

2. ผลการเปรียบเทียบ การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับเลิศลัคน์ ภาคาผล (2560, หน้า ก) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีความคิดเห็นมากเป็นอันดับหนึ่ง ได้แก่ ด้านสมานัตตา รองลงมา คือ ด้านอัตถจริยา ด้านปิยวาจา ตามลำดับ และหลักการบริหารโดยใช้สังคหวัตถุ 4 น้อยที่สุด คือ ด้านทาน 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 จำแนกตามเพศ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านอายุ และวุฒิทางการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์ทำงานในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทานและด้านปิยวาจาไม่แตกต่างกัน แต่ด้านอัตถจริยาและสมานัตตามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุป

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 นำเสนอการสรุปผลโดจจำแนกเป็น 3 ประเด็นโดยจำแนกตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาระดับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช

เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง, วุฒิการศึกษา, และประสบการณ์การทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนของบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 32.30 ครู 310 คน คิดเป็นร้อยละ 67.70 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 197 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม มีประสบการณ์ทำงาน ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 70.70 ประสบการณ์ทำงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 29.30

2. ผลการค้นพบข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยภาพรวม พบว่าการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านปิยวาจาอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านทาน ด้านอัตถจริยา และด้านสมานัตตตา

3. ผลการเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3 พบว่า 1) ด้านทานข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากร โดยจัดให้มีสวัสดิการด้านต่าง ๆ อย่างพึงพอใจ รองลงมา ให้ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียนอยู่เสมอ และจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า 2) ด้านปิยวาจา ข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรใช้คำพูดที่ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ให้กำลังใจ ไม่ใช้คำพูดส่อเสียด หรือคำกล่าวที่เพ้อเจ้อ รองลงมา บุคลากรมีการชี้แจงการใช้งบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม และให้คำแนะนำในการใช้งบประมาณแก่บุคลากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด 3) ด้านอัตถจริยาข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรบำเพ็ญประโยชน์ช่วยเหลือผู้อื่นเสมอ ตามโอกาสสมควร รองลงมา มีความโปร่งใส แสดงหลักเกณฑ์วิธีการประเมินผลงานของบุคลากรอย่างชัดเจน และช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน 4) ด้านสมานัตตตาข้อเสนอแนะที่มีความถี่มากที่สุด คือ ควรมีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ รองลงมา การประชาสัมพันธ์ในการศึกษา โดยใช้หลักคุณธรรมในการสร้างความสัมพันธ์อยู่ตลอดเวลา และทำตนเป็นกันเองกับบุคคลอื่นไม่ถือตัวเย่อหยิ่งกับบุคคลอื่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านทาน ควรให้ทานเมื่อมีโอกาสช่วยเหลือผู้อื่นเมื่อเขายากลำบากให้มากขึ้น ลดการเห็นแก่ตัว การตระหนี่ในการบริจาคทาน

2. ด้านปิยวาจา ควรพูดจาไพเราะกับคนอื่นเสมอ พูดจาตามความเหมาะสม รู้จักกาลรู้จักเวลาอยู่กับผู้ใหญ่ก็จะถนอมตน พูดจาสุภาพและเรียบร้อย ควรให้คำแนะนำความรู้แก่คนในชุมชนเสมอ

3. ด้านอัตถจริยา ควรช่วยเหลือสังคมอย่างสม่ำเสมอ ให้มีจิตสำนึกในการให้บริการแก่เพื่อนในสถานศึกษาเดียวกัน หรือเพื่อนครู เพื่อนผู้บริหารด้วยกันอย่างเสมอ

4. ด้านสมานัตตตา เวลาเข้าร่วมประชุมควรแสดงความคิดเห็นอย่างประชาธิปไตยให้มากขึ้น มีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงานมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยปัจจัยที่ส่งผลการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษาต่อการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

2. ควรเพิ่มช่องทางในการปฏิบัติธรรม การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารสถานศึกษาต่อการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3

องค์ความรู้ที่ได้

การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้น เพื่อมาช่วยพัฒนาการบริหารให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งเป็นการปลูกฝังคุณธรรมในการบริหารสถานศึกษาให้กับผู้บริหาร และครูมีความเข้าใจตรงกัน มีความสามัคคี ซึ่งนำมาในการพัฒนาสถานศึกษาให้เข้มแข็ง และมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน โดยสรุปเป็นแนวทางว่าสังคหวัตถุ 4 ธรรมแห่งการเสียสละ ได้ภาพที่ 1

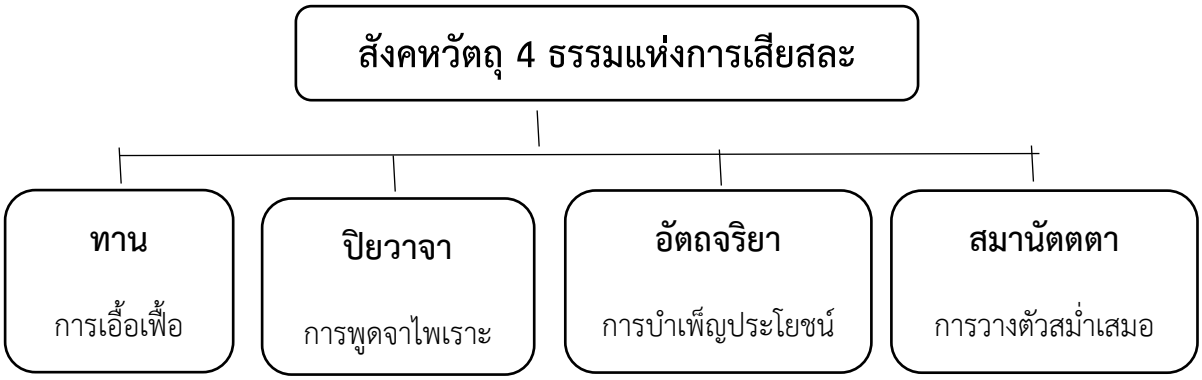

เอกสารอ้างอิง

พระครูอาทรปริยัติยานุกิจ สุจิตฺโต (เพียรสองชั้น) (2555). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานบุคลากรโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในอาเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระสุนทร ธมฺมธโร (บุญคง) (2560). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในชุมชนวัดหนองสนม จังหวัดระยอง. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูประภัศร์ธรรมาภิรักษ์ (2562). การบริหารสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. คณะครุศาสตร์ สาขาวิชา พุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เลิศลัคน์ ภาคาผล (2560). การบริหารงานสถานศึกษาโดยใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดเทศบาลในจังหวัดสมุทรปราการ. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ภาพร ชนะสุข (2564). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พระอนุศิษฏ์ สิริปุณฺโญ (ฤทธิ์รุ่ง) (2558). การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอฆ้องชัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด.